Det nya Rysslands undervisningssystem

För Svenska Canada-Tidningen

Av G. H. SILVER

Knappt något land i världen tilldrager sig i dessa dagar större uppmärksamhet än det för några tiotals år tillbaka så efterblivet ansedda Ryssland. Journalister och författare ha sina ögon riktade på de samhälleliga omgestaltningar, som där försiggå, dels på fredlig väg och dels, där omständigheterna så nödvändiggjort — på väldets väg. Den borgerliga och kapitalistiska pressen i de allierade länderna, göra emellertid sitt bästa att på det mörkaste och i de mest skrikande färger svartmåla den ryska samhällsomdaningen och skrämma världen med bolsjevismens skräckvälde. Tidsförhållanden och landets lagar med avseende på vilka nyheter och underrättelser, som bör släppas ut till allmänhetens kännedom, ha emellertid gjort att de underrättelser, som nått allmänheten genom pressen låter oss tro. Det är minst sagt den beskaffenhet, att en klar uppfattning och en sann bild av det nya Ryssland under bolsjevismens eller sovjet-regeringens regim, ej kunnat erhållas. Det är endast ett litet fåtal, som möjligen lyckats taga del av innehållet i en del mera fria och privilegierade publikationer, — som ana eller veta, att de ryska förhållandena ej äro av så häpnadsväckande, avskräckande natur, som tidningspressen låter oss tro. Det är minst sagt vämjeligt att se hur pressen relaterar den ena lognhistorien om Ryssland efter den andra, men fortiger det goda, som blivit utfört i det nya Ryssland. Särskilt nedslående är det att märka, att även den svensk-amerikanska pressen så helt lätit korrumpera sig av påbud och förordningar, varningar och formaningar, att de blivit trogna efterslägare till de stora pappersdrakar på engelska språket, som i "demokratiens" intresse göra sitt bästa att göra världen "safe for Democracy", genom att rädda densamma undan "bolsjevismens skräckvälde" eller "den röda terrorn", som det heter. De "demokratiska" lagstiftnings- och prosekutionsåtgärder, som i stil med pressens propaganda, vidtagits av guvernement och myndigheter under allra senaste tiden, äro slående prov på de medel, som användes för att uppnå denna strävan.

Avsikten med denna artikel är ingalunda att orda mycket om bolsjevismen i Ryssland. Jag vill endast konstatera, att Ryssland av idag ingalunda är det kaos av villervalla, och ekonomisk oreda, som tidningspressen lätit oss förstå, och att det ej endast rives ned utan även bygges upp därborta i det oroliga landet. — Ryssland har skakats av revolutionära omvälvningar, blod har flutit och våldsamheter ägt rum. — detta är sant nog, men när har en verklig revolution, en fullständig omgestaltning av ett samhällssystem ägt rum, utan att sådant förekommit? Ett faktum är, emellertid, att det är förvånansvärt med vilken liten blodsutgjutelse oktoberrevolutionen utfördes och hur enigt sovjet-systemet accepterades allmänt runt hela det vidsträckta landet. Då man tar i beträktande de enorma extraordinära svårigheter, revolutionen hade att övervinna och de yttre inblandningar och fientliga handlingar, som kommo från de allierades sida — bl. a. den s. k. ryska interventionen, — för att ej nämna de inre kontrarevolutionära rörelserna inom landet, måste man beundransfullt förvåna sig över att sovjetregeringen mitt under denna villervalla kunde utföra så många samhällsdanande reformer, särskilt på undervisnings och upplysningsområdet.

Vi ha varit så vana att läsa dagspressens berättelser om bolsjevismens skräckvälde och grymheter, att vi fått den föreställningen att intet gott finnes kvar. Det är därför med oförställd glädje man tar del av de officiella rapporter, dåvarande undervisningsminister Lunachorsky publicerat rörande det av sovjetregeringen införda skol- och undervisningssystemet.

Sovjet-ledarna insågo genast, att en av deras förnämsta uppgifter efter revolutionens genomförande var, att upptaga kampen mot det eländiga tillstånd i bildningsavseende, vari det ryska folket befann sig. En grundlig reform i skolväsendet företogs. Lunachovsky blev dess ledare, och enligt hans första tillkännagivande ansågs det vara nödvändigt att organisera ett helt nät av skolor som motsvarade alla moderna pedagogiska anspråk samt upprätta seminerier och institut, varifrån en duglig och kraftig armé av väl utbildade lärare kunde utmönstras för att utföra det enorma allmänna undervisningsarbete som var nödvändigt i Ryssland.

Arbetsklassen, som nu har makten i sina händer, kan ej förglömma att upplysning och bildning kommer att bli ett av dess bästa vapen i dess kamp för en bättre lott och dess andliga tillväxt, säger Lunachovsky, samt tillägger, "att hur nödvändigt det än kan vara att förminska budgeten på vissa områden, utgifterna för skolväsendet och undervisningsväsendet måste bli så höga som möjligt. En liberal utgiftspost för undervisningsverksamheten är en heder för en nation. — — — Kampen mot analfabetism och okunnighet får emellertid ej endast inskränka sig till upprättandet av skolor för barn och ungdom, även de äldre", säger Lunachorsky, "äro angelägna att frigöra sig från det andliga betryck vari de folk befinna sig, som varken kunna läsa eller skriva. Frågan om en skola för äldre måste intaga en framskjuten ställning vid uppgörandet av den allmänna planen för folkets undervisningssystem".

Ett av de mest framträdande karaktärsdragen av den demokratiska skolreform, som genomförts, är det faktum, att undervisningskommissariatet introducerat en enda förenad skola, omfattande hela skoltiden. Det gamla systemet med skolor av flera slag och riktningar, uppdelade i särskilda skolor för de lägre samhällsklasserna och högre skolor för det förmögnare, privilegierade folket, — återigen delade i goss- och flickskolor, tekniska och klassiska skolor etc., är totalt avskaffat. Klassindelning har avskaffats och skolan adopterat ett lovande gradssystem. Praktiskt taget börjar varje barn i den stora ryska republiken sin skolgång i en publik skola av samma typ och var och en har lika tillfälle att fullborda högre utbildning. Varje specialicering av studier är utesluten upp till lärjungens ålder av 16 år. Detta betyder icke att individuell uppmärksamhet i viss riktning ej kan ägnas skolbarnen, där anlag och fallenhet förefinnas. Specialisering i ordets fulla bemärkelse är emellertid tillåten endast efter lärjungen uppnått 16 års ålder, och grundad på den allmänna och polytekniska utbildning han redan förskaffat sig.

Skolan, förenad i princip, är delad i två grader: den första av fem års skolgång och den andra med fyra års skolgång. Denna 9-åriga skolkurs är i princip obligatorisk, och fullkomligt fri och öppen för alla. För att uppnå detta, är ej allenast alla inträdesavgifter avskaffade, utan skolbarnen äro t. o. m. försedda med varmlagad mat och de fattigaste med kläder. Alla skolmaterialer är ofria.

Då den 9-åriga skolkursen i princip är obligatorisk, har undervisningskommissariatet auktoriserat alla kommun-styrelser, att låta registrera alla barn i skoláldern, därvid placerande alla därför fysiskt lämpliga i någon av skolorna i de olika undervisningsinstitutionerna, samt givande de övriga intyg på att de ej äro borta från skolgång på grund av vägran. Så snart alla skolbarn äro registrerade i varje sahälle, vidtager kommissariatet genast steg för byggandet av ett skolsystem. Det är föreslaget att för nästkommande år (1919 i rapporten, varifrån dessa uppgifter äro hämtade, gällde tiden upp till nov. mån. 1918) bygga 10,000 första klassens och 1,000 andra klassens skolor.

En annan sak, som tilldrager sig ens uppmärksamhet är det faktum, att arbete, pedagogiskt såväl som produktivt, utgör del av undervisningen. I första klassens skolor utgöres detta arbete av lättare göromål inom skolans område: i köket, trädgården och speciella verkstäder. Arbetet måste vara produktivt, — barnen utföra det nödvändiga arbetet inom skolområdet, så långt deras förmåga tillåter. I andra klassens skolor får arbetet en mera produktiv och vidare social prägel. Barnen i denna skola äro från 13 års ålder och däröver, och kunna deltaga i verkstads- och fabriksarbete, jordbruksarbete, affärsverksamheten eller i sociala och samhälleliga företag. Från 13 års ålder och därutöver erhåller alltså lärjungen genom deltagandet i verkligt produktivt arbete, praktisk utbildning, samtidigt som hans teoretiska undervisning och allmänbildning utvecklas. Ett svårt uppdrag åligger här undervisningskommissariatet, men genom uppmärksamt samarbete med lärarna vid de tekniska staberna och med administrationerna vid fabrikerna och de industriella anläggningarna, hoppas det kunna gradvis realisera idén om ett närmare samband mellan det pedagogiska och industriella livet.

För att möjliggöra utförandet av detta nya skolsystem har helt naturligt ett vidlyftigt arbete måst utföras för utbildandet av lämplig lärarekår och förbättrandet av lärarnas existensförhållanden. Lärarelönerna mera än fördubblades och nya institutioner för utbildandet av lärare av den moderna typen, ha upprättats. Enligt rapport har sedan okt. månad 1918, instiftats 4 lärareinstitutioner, 42 lärareseminarier, 10 ständiga pedagogiska kurser och 110 korta kurser för lärare. Förutom detta har 31 lärareseminarier av gamla stilen och sex ständiga pedagogiska skolor omändrats och moderniserats.

Ett allmänt upplysningsarbete utföres förutom allt detta på landsbygden, särskilt bestående av liknande lärarekurser. I Petrograd var anordnad en kurs för 400 lärare och senare för 2,000 och inom provinsen organiserades dessutom 11 liknande kurser, av vilka var och en besöktes av från 200 till 500 åhörare.

Undervisningskommissariatet har emeliertid ej ansett sin skyldighet begränsad endast till ovan angivna verksamhet i undervisnings- och uppfostringsväg. Den har även utarbetat ett program för förskönandet av skolplanerna, genom upprättandet av parker och lekplatser. Klubbar och kolonier ha även organiserats. Särskilt må hänföras till Barnens Industriella Koloni, organiserad i Tsarskoje Selo. Det är kommissariatets avsikt att omändra denna underbart sköna plats i Petrograd-provinsen till en storslagen barnkoloni, varest tusentals barn skola sändas årligen. Under sommaren 1918 gavs där en fristad åt 1,500 barn och för innevarande år hoppas man bli i tillfälle att ge rum för 2,000 skolbarn.

Detta är i kort sammandrag skolväsendets huvudpunkter.

Kommissariatet har dessutom nedlagt ett intensivt förarbete för spridning av upplysning bland landsbefolkningen och ämnar utföra ett systematiskt utfört arbete i sagda riktning, genom anordnandet av föreläsningar, bildningskurser och genom spridning av litteratur och upprättandet av bibliotek. I avsikt att åstadkomma ett mera ordnat samarbete, ha de stora centralbiblioteken sammanslagits under överinseende av en central-bibliotekskomité, vilkens huvudsakliga uppgift blir att utarbeta ett system för att effektivt distribuera böckerna och nå biblioteksmedlemmarna. "Petrograds allmänna bibliotek har omorganiserats och getts ny konstitution samt försetts med stora fonder, för arbetets utveckling. Alla governementarkiv ha centraliserats och gjorts åtkomliga för allmänheten. Förutom de officiella museena ha nya museum upprättats, värvid de historiska artistiska palats och slott, som förut tillhört kejsarna och de ryska fursten begagnats för detta ändamål.

Vetenskap, konst och musik har också ägnats stor uppmärksamhet. Lantmäts musikkonservatorier ha övertagits av kommissariatet. Rätten till litteraturproduktion, — föreläggningsrätten — har också övertagits, bekovande privatföreläggare möjligheten att profitera på bokpublisering. Maxim Gorki har satts i spetsen för redigering av en billig, ehuru artistisk upplaga av de förnämsta litterära arbeten på utländska språk, och billiga upplagor av den ryska klassiska litteraturen äro även under utarbetning.

Som et helt taget, undervisningsdepartementet, om man så vill kalla det, har mobiliserat alla resurser tillgängliga inom den ryska republiken för att sprida ljus i det mörker, som i sekler legat över hela Ryssland. De äro fullkomligt medvetna om, att ett land, som regeras av folket, måste se till att dess folk blir så upplyst och bildat, att det är moget för detta kall. Intet land i världen torde med större allvar och noggrannhet ha upptagit undervisningsproblemet än sovjetstyrda Ryssland och av alla tecken att döma tycks det ha slagit in på rätt stig.

Det är så mycket mera glädjande att taga del av detta lands arbete för sann folkupplysning och social uppfostran, då vi äro vana att bli bringade att få den föreställning om de ryska bolsjevikerna, att de äro en massa fantastiska, demoraliserade och laglösa banditer, som trampat bildning och humanitet under fötterna och återgått till en om djurisk lågnet vittnande nivå. Vetskapen om vad ityfall uträttas för undervisningsproblemets lösning i Ryssland medför också det goda att man frestas göra ett mera ingående studium av den ryska situationen och börjar förstå, att det är en "hund begraven" under alla dessa bloddrypande, skräckinjagande berättelser från det "röda" Ryssland, som dagligen serveras i tidningspressen.

En bok i veckan

H. G. Wells har givit ut en ny bok, The undying fire (Den outsläckliga elden), en historia ur engelskt samtidsliv som avser att åskådliggöra författarens religiösa och pedagogiska idéer. Den medryckande, delvis humoristiska skildringen får ett speciellt intresse genom en ganska lyckad anknytning till en biblisk förebild, Jobs bok, varur personnamn och tanketrådar återfinnas i modernisserad dräkt.

Wells besitter handlingsmänniskans förtrostan, på samma gång som han inte tvekar att se den kalla och dystra verkligheten stint i ögonen, och då han som förebild till sin senaste roman valt Jobs bok, kan det inte synas vara alldeles ur vägen. Ty om också den boken har att förtälja om en serie bittra lidanden, så är likväl dess grundton ganska optimistisk och den slutar lyckligt. Vilke' även är fallet med Wells' The undying fire, en trogen avspegling av den beromda författarens temperament och livsåskådning.

Även Wells börjar med en prolog i himlen och det är en allt annat än träkig bild han där ger av Gud och Satan, inbegripna i en vänskaplig dispyt inbördes och omgivna av ett kosmiskt landskap av preraphaelitisk karaktär. Gud är omvärvd av ett vitt sken, medan Satans gloria är oroligt fladdrande och mångfärgad, lämpad efter hans ytterst komplicerade natur såsom på en gång Guds motståndare och minister. Det celesta samtalet ledes in på den gamla vadhållningen om den fromma Job från Uz och Satan vill nu göra gällande att saken aldrig blev fullt avgjord. Men en strålande himmelsk gestalt (som bär en bok i handen) kommer till den allsmäktiges bistånd och förklarar bestämt att det var Satan som förlorade. Vadet hade gällt om Job skulle genom de svåra hemsökelser som drabbade honom kunna bringas därhän att han förlorade tron på Gud och förbannade sin skapare. Men ehuru Job blev frestad till det yttersta, inte minst genom de s. k. vännernas försök att bringa honom på bättre tankar, höll han likväl stånd. Det bor en outsläcklig eld i människan.

Satan ger ett nytt uppslag. Job lever än, säger han. Hela jorden är nu Job. Satan tycker det är synd om mänskligheten. Han föreslår att förgöra den och att börja med någonting trevligare. På det vill inte Gud gå in: det skulle vara att bryta ett gammalt löfte. Men han ger Satan, sitt redskap, fullmakt att pröva mänskligheten så långt han förmår för att utröna om den i små fall inte bär inom sig något oförgängligt, Guds egen ande. Därmed är prologen till ända.

I andra kapitlet föres man till ett högst oangenämt pensionat, Sea View, vid en engelsk badort, Sundering on Sea. Här sitter en sjuk och olycklig man om några och femtio år, vid namn Job Huss. (Äldsta sonen i hans släkt hade alltid hetat Job.) Han har varit rektor vid en stor, modern skola i Woldingstanton i Norfolk, en föregångsman på pedagogikens fält, han har brutit med det gamla engelska slentrianmässiga systemet med latin och grekiska som undervisningens huvudpart, i hans skola läste man spanska och ryska och historia, mänsklighetens historia, filosofi och naturvetenskap, dess kemiska och fysiska laboratorier bland annat voro så bra att de saknade nostycke. Huss gick upp i sitt kall med varje fiber av sin varelse, han var älskad av sina lärjungar och avundad på vissa håll. Men mitt i framgången började olyckorna ramla över honom och Job blir verkligen lik sin namne i Gamla testamentet. Först utbröt en epidemi i skolan och det blev dödsfall bland eleverna. Kort därpå blir det explosion i kemiska laboratoriet och en av lärarna omkommer. Nästa slag: skolan brinner upp, ett par av de yngsta gossarna bli innebrända. Morgonen efter eldsvådan får mr Huss underrättelse om att hans advokat begått självmord. Denna jurist hade på rubeltransaktioner gjort av med Jobs förmögenhet, det sparade kapital som var avsett att betrygga Jobs och hans hustrus ålderdom. Makarna äro således ekonomiskt ruinerade, men sedan kommer något ändå värre: de få veta att deras enda barn, en son, som utbildats till arméflygare, blivit dödad i kriget.

Han är en bruten man, Job, när han med sin hustru begivit sig till kusten för att på ett så billigt ställe som möjligt vila upp sig något litet och framför allt få tillfälle att i lugn och ro vidtaga förberedelser för skolans återuppbyggande: det arbetet vill han inte och kan inte släppa. Egentligen skulle han för det syftet vara i London, där skolans finansiella ledning har sitt säte, men hans hustru tycker att London bleve för dyrt. Så får mr Huss underhandla pr brev i stället. Hans och hans frus vedermödor hos den elaka och snåla värdinnan i Sundering on Sea äro obeskrivliga — nej, Wells beskriver dem verkligen och han gör det med en dräplig humor som kommer läsaren att ana att det hela ändå inte kan sluta så illa.

Emellertid blir Job Huss sjuk. Det ser ut som kräfta, han rådfrågar en ung läkare på platsen, d:r Elihu Barrack, det blir beslutat att han skall opereras med det snaraste. En framstående specialist skal, händelsevis komma till Sundering on Sea för att spela golf, han skall förrätta operationen i Jobs hyrda logi.

Samtidigt med att dessa överenskommelser träffas, sitta tre män vid i London och diskutera fallet Job Huss. Två av dem äro skolans finansiärer, sir Eliphaz Burrows och mr William Dad, stora industrimän, den förre en mera aristokratisk, den senare en mera plebejisk typ. Den tredje är mr Joseph Farr, chef för skolans tekniska avdelning. Huss rival och motståndare till dennes idéer om en humanistisk uppfostran. Dessa figurer behandlas av författaren med ytterlig sarkasm, han förlöjligar deras uppträdande, kläder och tankar. De förenas i den filiströsa misstänksamheten mot en man som blivit till den grad förföljd av olyckor som Job Huss, det måste vara något fel med honom och de ha inte svårt att finna felen: Huss är självständig och har galna hugskott, såsom att pojkarna skola läsa historia i stället för att utbilda sig till duktiga affärsmän. Man kan inte gärna ha honom kvar längre vid skolan, han skall petas, men på ett fint sätt, och Farr, en praktisk och tidsenlig karl, skall bli hans efterträdare. Man beslutar i alla händelser att resa till Sundering on Sea och tala med Huss. Och dit komma de tre (representerande "vännerna" i Jobs bok), inträda med beklagande miner i sjukrummet, där Huss ligger och väntar på operationen.

Här utspinner sig nu det samtal som är bokens ideella kärna. Det rör sig inte bara om skolan i Woldinstanton, utan om uppfostran i allmänhet, om den mänskliga utvecklingen och om snart sagt allt mellan himmel och jord som den Wellska filosofien drömt om. Jobs trötthet och sjuklighet äro som bortblästa när han får försvara sina och Wells alsklingstankar. Med exempel från erfarenhetens olika områden visar han hur omöjligt det är att tänka sig att en allsmäktig god vilja styr världen, detta mot sir Eliphaz, som naturligtvis med mycken vårdighet pläderar för den konventionella gudstron — de båda andra herrarna våga sig knappast in på dessa svåra gebit. Det talas också om själens odödlighet, och Wells är här ganska elak mot Conan Doyle och Oliver Lodge och de andra vetenskapliga spiritisterna med deras goda "högre-plans-cigarrer" och hjnmelskt förklarade favoritbundar.

Trots all världens erbarmlighet, trots sina privata lidanden och trots giftiga gaser och U-båtar tror Job på den Wellska guden i människan, den outsläckliga elden, den prometeiska, revolterande och kämpande guden. Han får tillfälle att hävda sin åskådning också mot en sympatisk agnostiker, läkaren Elihu Barrack, som tydligen bara har namnet gemensamt med den gammaltestamentliga förebilden.

Operationen går av stapeln. Under narkosen får Job ett slags gudsuppenbarelse, som väl egentligen inte säger så mycket, men dock bidrar att öka den förtrostansfulla stämning som efterträtt hans nedstagenhet och ruvande tvivel. Behandlingen lyckas, desto bättre som det visar sig att patienten inte haft kräfta utan en annan mera ofarlig sjukdom, och till tillfrisknandet medverka jämväl så oväntade underrättelser som att Job fått ett stort arv, att hans kvarstannande vid rektorsbefattningen är garanterad och att hans son — lever och till bevis därpå sänt en check till sina lyckliga föräldrar. Bladet har vänt sig och lyckan kommit åter, nästan hastigare än i den riktiga Jobs bok.

Detta är i korthet innehållet i Wells senaste bok. Händelseförloppet må vara hur trivialt och konstruerat som helst, boken är i alla fall full av liv, hänförelse och intresse. Den har mästerliga scener och i dess helhet kan nog inte denna nya belysning av det gamla Jobsproblemet frånkännas en viss betydelse i världslitteraturen.

FINT BERÖM

Andrew Carnegie skrev på sin tid en bok "Round the world", vari han yttrade om drottning Victoria av England:

"Victoria är sannolikt den aktningsvärdaste kvinna, som någonsin intagit en tron; hennes karaktär är av den beskaffenhet, att man ej skulle tveka att införa henne i sin familjekrets".

Gynna Svenska Canada-Tidningens annonsörer

Mannen och kvinnan i Amerika

Av GUSTAF HELLSTRÖM

I.

I en serie artiklar under titeln Amerikansk folkpsykologi hade jag för närmera ett år sedan tillfälle att inledningsvis påpeka hurusom man mycket snart måste dra den slutsatsen att den i Europa gängse föreställningen om den nya världen är icke blott yllig och på sina punkter oriktig utan också i grunden falsk.

Efter fjorton månaders vistelse i Förenta Staterna har jag emellertid också nödgats komma till den slutsatsen att, såvitt jag vet, Europa ännu så länge ej äger ett enda arbete med uppgift att socialt och kulturellt förklara amerikanen, som satt sitt ämne ur den synpunkt som i högre grad än andra ger det rikaste utbytet för betraktaren, samtidigt som det lämnar den bästa — och jag blir för varje dag alltmera livligt övertygad därom — den i grunden riktigaste förklaringen på det fenomen amerikanen utan något som helst tvivel är.

Det egendomliga i denna brist på det riktiga greppet om ämnet "Amerika" ligger däri att denna synpunkt befinner sig så otroligt nära till hands. Den stirrar en i ögonen så gott som varje steg; den möter en på varje tidningsspalt som under form av brottmåls- och familjenotiser behandlar amerikanens personliga liv; den är ej endast den röda tråden, som löper genom all amerikansk litteratur; den är det röda skynket, inför vilket den europeiska läsaren-tjuren måste eller borde reagera i samma ögonblick han bakom den amerikanska genomsnittslitteraturen söker någonting annat än den mer eller mindre stereotypa händelseutvecklingen eller den "livsdugliga" moralen, den gör sig gällande i så gott som varje personligt mellanhavande, i vilket man träder med amerikanen utanför yrkesaffärs- och specialitetskonversationen; den är avgörande till och med i en så enkel och alldaglig sak som utfärdandet eller mottagandet av en invitation till middag.

En annan egendomlighet i detta sammanhang är den att man gång efter annan ser så gott som var och en, som sysslat med fenomenet amerikanen, närma sig denna synpunkt och till och med beröra den för att — vilket spännande och på samma gång smärtsamt desillusionerande ögonblick! — återigen avlägsna sig från den, i känslan av att den är — jag vore nära nog frestad att säga för lätt, för skämttidningshumoristisk, alltför ofruktbar för ett djupare allvarligt och mera pretentiöst studium. Långt ifrån att vara lätt och skämttidningshumoristisk är synpunkten i själva verket lika allvarlig som livet självt, det vardagliga såväl som det individuellt eller nationellt monumentala. Den beror på det allra intimaste icke blott amerikanen själv utan kommer också förr eller senare att beröra Europa, eftersom på denna punkt alla tecken tyda på en allmän amerikanisering av den vita rasen.

Å andra sidan finnes det tillräckligt många förklaringar varför denna synpunkt förbisetts eller skjutits åt sidan för att lämna plats åt andra, som ansetts mera givande och mera — "värdiga".

Det kan överhuvudtaget sägas att ingen betrader Amerikas jord utan en förutfattad mening. Långt innan man landstigit har man med eller omedvetet — och oftast det förra — tagit attityden av försvarsadvokat eller allmän åklagare. Redan innan man passerat genom invandringstjänstemännens sorterande händer ager Amerika för en en betydelse som på det oupplösligaste och mest invecklade sätt är inväv med ens egna hjärttrådar. Den utsträckning till vilken ens förutfattade mening besvaras blir i stort sett bestämmande för ens slutliga omdome om Amerika.

Men ej nog härmed! Redan i ens inbillning motsvarar Amerika ett av de djupaste behoven inom människan: längtan efter ytterligheten, efter jättedimensionerna på gott och ont. Redan innan man landstigit är hela ens väsen riktat på ett mål: att söka och finna ytterligheten. Med eller mot sin vilja gör man våld på sitt sinne för nyanserna och mellantonerna.

Det amerikanska livets rent yttre former göra till att börja med också allt för att tillfredsställa ens längtan efter ytterligheten: överallt slår en till mötes den oerhörda kraften, de väldiga dimensionerna, den överväldigande massverkan, "the biggest in the world" som är en ytterligare förslöar ens förmåga att uppfatta proportioner och mellanlägen: man blir entuslast eller svuren fiende, passionerad älskare eller "gudomlig" hatare, allteftersom förhoppningarna realiseras eller grusas. Det finns ej något tvivel om att Amerika har varit och ännu är det mest över- och underskattade land på jorden och att amerikanen tilldelas egenskaper — sympatiska eller osympatiska — som han varken kan berömma sig av eller klandras för.

Men även bakom livets rent yttre former, bakom det liv som rullar på hjul, ropar i megafon, organiserar per diktafon, gifter och skiljer sig i en handvändning, tager sig tillvaron i Amerika aspekter som förvirra även den något djupare blickande iakttagarens sinne för proportioner och nyanser. Tag till exempel det politiska livet! Det fordras ett mer än vanligt huvud och framför allt ett mera än genomsnittsmänskligt tålamod och en nära nog övermänsklig opartiskhet för att rättvist fördela skuggor och dagrar i amerikanens politiska görande och låtande. Och — som nyss nämnt — det är häri den stora svårigheten från början ligger; man är partisk redan innan man landstigit, man har redan satt in alla sina krafter på att se den nya världen som en ny värld, från en viss synpunkt, då det allra intimaste förbunden med ens innersta längtan och ens djupaste förhoppningar. Och en av livets svåraste konster är, som bekant, att arbeta sig fram till opartiskhet i frågor, där ens varmaste sympatier och ens livshopp stå på spel: det är bekvämare att göra hoppet över till den motsatta ytterligheten.

Åt vilken sida av amerikansk liv man än riktar blicken, mötes den av ett anglosachsiskt virrvarr av motsättningar, inför vilka det franska, germanska och skandinaviska kravet på rena linjer och geometriskt klara figurer slutligen sjunker samman i hjälplos revolt, med intuitionen då och då blixsnabbt och sekundkort lysande upp ett kaos, vilket som livet självt måste vara underkastat en lag, i vilken motsättningarna finna en förklarande enhet.

•

Amerikanen har under kriget funnit sig själv, eller rättare: de amerikaner som nu varje vecka i tusental föras tillbaka från Frankrike och England, och det kommer av allt att döma ej att dröja länge förrän de spritt sin sokratiska insikt till släkt och vänner över hela den nya världen. Den amerikanska ungdomen i uniform har mätt sig med den europeiska och under tiden haft otalika tillfällen att anställa jämförelser med den vita brodern på andra sidan Atlanten i livslägen som bättre än alla andra brakt i dagen de hemliga skatterna och de hemliga bristerna hos dem båda.

En av de första och förhonom själv mest overraskande erfarenheterna amerikanen gjort om sin egen psyke, är den att han funnit sig vara långt ifrån den äventyrare han hittills trott. Det måste naturligtvis villigt medges att han ej sett världen under de bästa turistförhållanden. Men även så har han till sin egen oerhörda förvåning kommit underfund med att han framför allt annat är ett hemtamt, tvåbent djur, för vilket vissa behovsmängder och en viss omvärldsmiljö i den dagliga existensen äro så gott som alldeles nödvändiga. Han har ej rygg att tillbaka för bombardemang, gasoch bajonettattacker, men soldatlivet mellan attackerna, det långa tålmodiga lidandet, de ständiga, oändliga strapatserna utan ett påtagligt och synligt mål i sikte ha trottat honom i högre grad än européen. I vilken samhällsklass man än träffar den från krigsskådeplatsen hemvändande amerikanen mötes man av samma svar: "Jag kommer aldrig mer att lämna Amerika". Refrängen är densamma i alla soldatbrev, av vilka tidningarna, särskilt de små provinsbladen, under ett år överflödat. Detta är så mycket anmärkningsvärdare som ingen av de stridande arméerna åtnjutit det mått av andlig och lekamlig komfort som den amerikanska. Det är intet tvivel om att amerikanen i jämförelse med fransmannen och engelsmannen sändes till fronten ungefär som en son av ett förmöget hem skickas till skolan: bland de allierade trupperna var han "bättre mans barn". I samma ögonblick han ej var direkt upptagen av soldatens i krig plikter, togs han under kroppslig och andlig omvårdnad på ett sätt som före hans uppträdande på krigsarenan var okänt. Röda korset, Kristliga föreningen av unga män, den katolska välgörenhetsorganisationen Knights of Columbus, den Judiska välfärdsföreningen, Krigslägersförbundet, Frälsningsarmén, för att endast nämna de sju viktigaste organisationerna, stodo, beväpnade med oerhörda finansiella och materiella resurser, alldeles bakom fronten och ofta rakt framme i eldlinjen, färdiga att ta hand om honom, att ge honom kroppslig komfort och underhålla honom med moraliskt stärkande tidsfördriv. Trots detta kan det utan överdrift sägas att jag i pressen lika väl som man och man emellan under nio månader i Amerika sett och hört mera klagomål över den amerikanska soldatens hårda lott än jag sett och hört i Frankrike under tre och ett halvt år — och vilka år!

Detta innebär ej något som hälst förringande av amerikanens tapperhet och övriga soldategenskaper. Tag som ett exempel den amerikanska marindivisionen i Bois de Belleu: av åtta tusen man dödades och sårades närmare sex tusen, under det att endast 37 man av hela divisionen togos tillfånga av tyskarna under en strid som varade flera dagar, utan något tvivel ett rekord inom vilken armé det vara må. Amerikanernas rensande av Argonneskogen hör också helt säkert till ett av de bästa kapitlen i krigskrönikan. Det är givetvis både däraktigt och vansklig att profetera, men jag undrar om ej skyttegravskriget skulle ha tagit ett snabbare slut, i den händelse amerikanerna tidigare och i större utsträckning tagit del i krigsoperationerna, helt enkelt av den anledningen att den amerikanska soldaten ej kunnat eller rättare ej velat uthärda skyttegravskriget och föredragit vilken risk som helst. Hur som helst: amerikanens plötsliga upptäckt att hans äventyrslusta i grund och botten var en traditionell folktro, ej längre motsvarande verkliga förhållandet, är utomordentligt intressant, icke minst därför att den på det intimaste hänger samman med den synpunkt på amerikanskt liv och amerikanska förhållanden jag så småningom på långa, men nödvändiga omvägar skall komma till.

En annan erfarenhet amerikanen under kriget gjort om sig själv är den att han ej besitter den utpräglade och överlägsna organisationsförmåga, han själv — och för övrigt världen i dess helhet — ansett som ett axiom. Även före kriget har jag hört amerikaner förneka dogmens riktighet, affärsmän, som öppet erkänt att de i jämförelse med tyska, franska och engelska affärsmän ej ens voro "in it". Kriget, med dess erfarenheter och jämförelser, har gett ett ytterligare och ytterst

LUNDBERG—July——14

kraftigt dråpslag åt dogmen. Även genomsnittsamerikanen har kommit underfund med skillnaden på förmågan att se i stort och förmågan att metodiskt utnyttja de förhandenvarande möjligheterna. Det är visserligen sant: Amerika kom på krigsbenen på en tid, vars korthet förvånade till och med Europas hittills som organisationsmästare ansedda främsta folk. Vilka summor slösades ej bort! Tag som ett exempel de mellan sex och sju millioner dollars som erfordrades för att fabricera ett tusental flygmaskiner. Eller tag till exempel kostnaden per nybyggt transportfartyg! Amerikanen har fått klart för sig att hans förmåga att se i stort i grund och botten ingenting annat är än resultatet av praktiskt taget outtomliga materiella tillgångar och frihet från lagar och förordningar som kringskära individens verksamhetssfär. Han har också fått en inblick i vad som verkligen ligger bakom uttrycket: organisationsförmåga — i Frankrike i krig, med dess återlätna arbetskraft och dess förnämsta industricentra i fiendehänder. Han är förbluffad och en smula skamsen.

Mänsklighetens förbannelse

Kasärnen är en vederstygglig uppfinning av den moderna tiden. Dess anor gå icke längre tillbaka än till det sjuttonde århundradet. Förut fanns bara den beskedliga bogyakten, där några fyllbultar spelade kort och berättade rövarhistorier. Men det onda har nått sin höjdpunkt just med införandet av den monstruösa institutionen: militärtjänsten som allmänt tvång. Att ha gjort det till en plikt för människorna att döda, det är staternas och härskarnas vanara, det är brottens brott. Under de tider som man kallar barbariska anförtrodde städerna och furstarna sitt försvar åt legoknektar, som förde krig med mätta och förstånd; i ett stort faltslag var det stundom bara fem eller sex döda. Och då riddarna drogo ut i krig, voro de åtminstone icke tvungna till det; de läto slå ihjäl sig för sitt nöjes skull. Det var förmodligen också det enda de dugde till. På Ludvik den heliges tid skulle ingen ha fallit på den idén att sticka ut en man med bildning och förstånd i krig. Och man slet icke heller bonden från torvan för att föra honom i fält. Nu däremot gör man det till en plikt för varje stackars bonde att vara soldat. Man driver honom bort från hans stuga, ur vars skorsten röken stiger upp i sommarkvällens tystnad, från den frodiga ängen, där oxarna beta, från hans fäderneärvda fält och skogar; man lär honom på en gemen kasarngård att döda människor efter vissa regler; man hotar honom, okvädar honom och sätter honom i arrest; man säger honom att allt detta är mycket ärofullt, och om han inte vill förvärva detta slags ära, arkebuserar man honom. Han lyder därför att han är rädd och emedan han är det fogligaste, godmodigaste och mest läraktiga av alla husdjur. Nu äro vi alla soldater, och vi äro medborgare. Också något, att vara stolt över: man är medborgare! För de fattiga betyder det att stödja och uppehålla de rika i deras makt och deras sysslolöshet. Det betyder att arbeta i hägn av den vördnadsbjudande likhet inför lagen, som förbjuder den rike såväl som den fattige att sova under broarna, att tigga på gatorna och att stjäla bröd.

Anatole France.

BETALT KVITTERAS

Den för sin slagfärdighet bekante skådespelaren Lundstedt berättade en gång för sina kamrater att han på sin teaterbana fått mottaga 99 lagerkyransar och 137 anonyma kärleksbiljetter.

— En av åhörarne frågade då ironiskt: — Kan någon förklara för mig, varför Lundstedt alltid ljuger på udda tal?

— Jo, inföll Lundstedt genast, det kommer sig av att jag funnit det så tröttsamt att alltid hora på dej, som ljuger jämnt.

PRISEN INOM ALLAS RACKHALL.
Endast $1.50 skall tillföra er en kanna av vårt beromda olextrakt. Med det kan ni laga 7 gallons av härligt sprudlande öl. Stora resultat. Prova det en gång och ni skall bli fortjust.
Skriv till
Standard Mail Order House,
Box 1835, Winnipeg, Man.

A. S. BARDAL
BEGRAFNINGSBYRÅ
HYRKUSKVERK
Begrafningar utföras expeditiöst och till moderat pris
Första klassens dreskor
Kontorstelefon: Garry 300 och 375
Bostadstelefon: Garry 2151
BARDAL BLOCK,
843 Sherbrooke Str., Winnipeg

KRÄFTA
och tumorer framgångsfullt behandlade (borttagna) utan knif eller smärta. Allt arbete garanteras. Kom eller efterskrif fri sanatoriebok.
DR. WILLIAMS SANATORIUM,
3023 University ave.,
Minneapolis, Minn.

VACKRA SILKESRESTER
för "Crazy Patchwork"
Ett mycket fint urval av sidenbitar av god storlek för att göra täcken, soffakuddar, dynor etc. Stort försökspaket endast 25c.; 5 paket för en dollar.
PEOPLES SPECIALTIES CO.
P. O. Box 1836 Winnipeg

Edra ögon
Ett hälsosamt, rensande, uppfriskande och helande Lotion-Murine för rodnad, ömhet, granulation, klåda ögon och ögonlock. 2 droppar efter biografbesök, automobilresor och golf skola vinna edert förtroende. Fråga eder apotekare efter Murine, då edra ögon kräva vård. M-13.
Murine Eye Remedy Co., Chicago